

A/1. - 46. A jogalap nélküli gazdagodás, a megbízás nélküli ügyvitel, az utaló magatartás

Jogi szakvizsga tétel / A-rész / A polgári jog és a családjog - a kötelmi jog

Ptk.

Ptk. 6:579-6:587. §

6:579. § [Jogalap nélküli gazdagodás]

(1) Aki másnak rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni.

(2) Nem köteles visszatéríteni a gazdagodást, aki attól a visszakövetelés előtt elesett, kivéve, ha

a) rosszhiszeműen jutott a gazdagodáshoz; vagy

b) a gazdagodás megszűnésével kapcsolatban felróhatóság terheli.

6:580. § [Az érték megtérítése]

Ha a vagyoni előnyt természetben visszaszolgáltatni nem lehet, annak értékét kell megtéríteni.

6:581. § [Az életfenntartás céljára adott juttatás visszakövetelése]

Az életfenntartás céljára adott és arra felhasznált juttatást jogalap nélküli gazdagodás jogcímén visszakövetelni nem lehet, kivéve, ha a juttatást bűncselekmény útján szerezték meg.

6:582. § [Közös gazdagodók]

A jogalap nélkül közösen gazdagodók egyetemlegesen felelnek a gazdagodás visszatérítéséért.

XXXIII. CÍM

A MEGBÍZÁS NÉLKÜLI ÜGYVITEL

6:583. § [Megbízás nélküli ügyvitel]

Aki valamely ügyben más helyett eljár anélkül, hogy arra megbízás alapján vagy egyébként jogosult volna, az ügyet úgy köteles ellátni, amint azt annak érdeke és feltehető akarata megkívánja, akinek javára beavatkozott.

6:584. § [A beavatkozás helyénvalósága]

(1) A más ügyébe jogosultság nélkül való beavatkozást akkor kell helyénvalónak tekinteni, ha megfelel a másik feltehető érdekének és akaratának, különösen, ha a beavatkozás őt károsodástól óvja meg.

(2) Életveszély elhárítása érdekében az életveszélybe került személy, széles körben fenyegető veszély megelőzése vagy elhárítása érdekében a tulajdonos vagy más rendelkezésre jogosult személy, tartási kötelezettség teljesítése érdekében a tartásra köteles személy akarata ellenére is helye van beavatkozásnak.

6:585. § [Megbízás nélküli ügyvivő]

(1) A megbízás nélküli ügyvivő köteles azt, akinek érdekében beavatkozott, beavatkozásáról késedelem nélkül értesíteni; egyebekben őt a megbízott kötelezettségei terhelik.

(2) Ha a megbízás nélküli ügyvivő beavatkozása helyénvaló volt, őt a megbízott jogai illetik, függetlenül attól, hogy beavatkozása sikerrel járt-e.

(3) Ha a beavatkozás nem volt helyénvaló, a megbízás nélküli ügyvivő díjazást nem követelhet, költségeinek megtérítését a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelheti, és felelős mindazért a kárért, amely beavatkozása nélkül nem következett volna be.

(4) A megbízás nélküli ügyvivőt a hozzá került idegen vagyontárggyal kapcsolatban terhelő elkülönítési, őrzési, elszámolási és kiadási kötelezettségre a bizalmi vagyonkezelési szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:586. § [Idegen ügy sajátjaként való ellátása]

Ha valaki tudja, hogy nincs hozzá joga, idegen ügyet sajátjaként lát el, vele szemben a megbízás nélküli ügyvitelből eredő jogokat lehet érvényesíteni. Ha e jogokat érvényesítik, az eljáró személy költségeit a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint jogosult beszámítani.

XXXIV. CÍM

AZ UTALÓ MAGATARTÁS

6:587. § [Utaló magatartás]

A bíróság a kárnak egészben vagy részben való megtérítésére kötelezheti azt, akinek szándékos magatartása más jóhiszemű személyt alapos okkal olyan magatartásra indított, amelyből őt önhibáján kívül károsodás érte.

PK 34.

PK 34.

PK 34. szám¹

¹ A 2013. évi V. törvény alkalmazása körében is megfelelően irányadó. Lásd: 1/2014. Polgári jogegységi határozat 1.

A fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánított első fokú ítélet alapján kifizetett tartásdíjat, életjáradékot és baleseti járadékot, illetőleg annak túlfizetett részét a keresetnek a fellebbezési bíróság által történt elutasítása vagy a marasztalás összegének leszállítása esetén nem lehet visszakövetelni; annak azonban nincs akadálya, hogy a kötelezett a jogalap nélkülivé vált fizetést - az egyéb törvényes feltételek fennállása esetén - a jogosulttal szemben fennálló követelésébe beszámíthassa.

Túlfizetés esetén beszámításnak a tartási, életjáradéki és baleseti járadékkövetelésnek később esedékes részleteivel szemben is helye van.

A beszámítási jog gyakorlásának nem feltétele, hogy azt a bíróság ítéletében kifejezetten megengedje.

A Pp. 231. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerint: fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak kell nyilvánítani a tartásdíjban, járadékban és más hasonló célú időszakos szolgáltatásban marasztaló ítéletet.

Ha a fellebbezési bíróság az első fokú ítéletet megváltoztatja, és a keresetet teljesen elutasítja, vagy ha a létfenntartás céljára szolgáló időszakos szolgáltatás mértékét leszállítja, az első fokú ítélet alapján teljesített fizetések, illetőleg azoknak a leszállítás mértékéhez viszonyítva túlfizetésként jelentkező része jogalap nélkülivé válik.

Aki másnak a rovására jogalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, a Ptk. 361. §-ának (1) bekezdése szerint általában köteles ezt az előnyt visszatéríteni.

A Ptk. 362. §-a életfenntartás céljára adott és arra felhasznált juttatás visszakövetelését általában kizárja, kivéve ha jogszabály másként rendelkezik, vagy a juttatást bűncselekmény útján szerezték meg.

Ha eltérő jogszabályi rendelkezés nincs, és a jogalap nélküli juttatás nem is bűncselekményből ered, az élet fenntartása céljára adott juttatást csak akkor lehet visszakövetelni, ha arra a célra még nem került felhasználásra. Eszerint megalapozhatja a visszatérítés iránti igényt a más célra történt felhasználás is.

Ha tehát az előzetesen végrehajtható ítélet alapján kifizetett vagy túlfizetett tartásdíj, járadék és más hasonló célú időszakos szolgáltatás azért járna vissza a kötelezettnek, mert a fellebbezési bíróság egészben vagy részben megváltozó ítélete folytán a jogalap nélküli gazdagodás esete következett be, a kifizetett (túlfizetett) összeg visszakövetelésének általában nem, hanem csak a Ptk. 362. §-a által megállapított szűk körben lehet helye.

A visszakövetelési jog önálló érvényesítésének akadálya azonban nem zárja ki a jogalap nélkülivé vált fizetésnek beszámítás útján való érvényesíthetőségét.

A Ptk. 296. §-a ugyanis kimondja, hogy a kötelezett a jogosulttal szemben fennálló egynemű és lejárt követelését - ha jogszabály kivételt nem tesz - a jogosulthoz intézett vagy a bírósági eljárás során tett nyilatkozattal tartozásába beszámíthatja.

A beszámítási jog korlátjait a Ptk. 297. §-a tartalmazza.

E korlátok egyike az, hogy a Ptk. 297. §-ának (1) bekezdése szerint a tartási, életjáradéki és baleseti járadékkövetelésekkel szemben - a túlfizetés esetét kivéve - nincs helye beszámításnak.

Az ilyen jellegű követeléssel szemben tehát másnemű követelés egyáltalán nem, hasonló jellegű követelés pedig csak túlfizetés esetén számítható be.

A túlfizetésnek rendszerinti esete az, amikor a fellebbezési bíróság az első fokú marasztalást leszállítja, vagyis amikor a kötelezett a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánított első fokú ítélet alapján nagyobb összegű tartási és hasonló jellegű szolgáltatást fizetett, mint amire a fellebbezési bíróság jogerős ítélete szerint köteles lett volna.

Ha azonban a fellebbezési bíróság az első fokú ítéletet akként változtatja meg, hogy a tartásdíj, járadék iránti követelést teljesen elutasítja, akkor a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánított első fokú ítélet alapján kifizetett tartásdíj és hasonló jellegű szolgáltatás - ebben a vonatkozásban - nem tekinthető túlfizetésnek, már csak azért sem, mert teljes elutasítás esetén a kifizetett összegnek a később esedékes részletekben való beszámítása fogalmilag is kizárt.

Az előadottak értelmében a Ptk. 362. §-ában megállapított korlátozás az életfenntartás céljára adott és arra felhasznált juttatásnak beszámítási kifogás útján való érvényesítését nem zárja ki.

A fellebbezési bíróság ítélete folytán egészben vagy részben jogalap nélkülivé vált tartásdíj és más hasonló jellegű követelés tehát a kötelezettnek a tartás jogosultjával szemben fennálló tartozásba beszámítható.

A beszámítási jog azonban csak abban a keretben és azok mellett a feltételek mellett lehetséges, amelyek mellett a Ptk. 297. §-a a beszámítást általában megengedik.

Nincs helye tehát korlátlan beszámításnak a tartási, életjáradéki és baleseti járadéki követeléssel szemben.

Ha azonban a fellebbezési bíróság az első fokú ítélet által megítélt tartásdíjat, életjáradékot vagy baleseti járadékot leszállítja, a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánított első fokú ítélet alapján kifizetett tartásdíjnak, életjáradéknak vagy baleseti járadéknak a fellebbezési bíróság ítéletében foglalt marasztaláshoz képest túlfizetésként jelentkező része a kötelezettségnek később esedékes részleteibe is beszámítható.

Minthogy a Ptk. 296-297. §-ai a beszámítás jogát a fél részére biztosítják, és annak gyakorlását a bíróság ítéleti felhatalmazásától nem teszik függővé, a túlfizetett tartásdíjnak, életjáradéknak és baleseti járadéknak a később esedékes részletekbe való beszámításánál nem feltétel az, hogy a bíróság ítéletében a beszámítást kifejezetten megengedje.

Nehogy azonban az egy összegben vagy nagyobb összegben történő beszámítás a jogosult elől létfenntartásának az alapját elvonja, célszerű, ha a bíróság a túlfizetésnek a kötelezettség később esedékes részleteibe való beszámítását maga rendezi, vagyis a feleknek a Pp. 3. §-a szerinti figyelmeztetés mellett történt meghallgatása után maga állapítja meg, hogy a beszámítás milyen részletekben történhet.

Ha a bíróság ítélete ilyen irányban nem rendelkezett, annak sincs akadálya, hogy a tartásdíj, életjáradék vagy baleseti járadék jogosultja a kötelezettnek visszajáró túlfizetés részletekben történő beszámítását a Pp. 217. §-ának (3) bekezdése alapján utólag kérhesse.
